

– необхідним при визначенні собівартості морських вантажоперевезень за запропонованою нами методикою є врахування також і основних показників якості перевезення вантажу, таких як : перевезення виконано у встановлених термінах; кількість вантажу не зменшилась; якість вантажу залишилась незмінною (не знизилась) ; не виникла потреба в додаткових непродуктивних витратах (наприклад, перерахунок, переважування вантажу, розшук вантажу, сортування (при пересортці) - по найменуванням, по портам призначення, вантажовласникам, виправлення тари, судові витрати).

Безрукова В.В., Луєва К.О.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ПРОЦЕСІВ НАРАХУВАННЯ І ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОЇ ЗАЛІЗНИЦІ

*Науковий керівник: к.е.н., старший викладач кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Балан А.А.*

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни. Регулювання виробничо-господарської діяльності залізниць входить до компетенцій ДП «Укрзалізниця», який є природним монополістом в цій сфері. На сьогоднішній день дуже жваво ведуться бесіди щодо його корпоратизації, проте, через наявність багатьох факторів рішення постійно відкладається. Відтак, особливої актуальності набувають питання дослідження передумов і імовірних наслідків за результатами такої корпоратизації. І вже на першому етапі корпоратизації підприємства постане питання готовності та достатності людського ресурсу до вказаних змін. Аналіз попередніх досліджень з кадрових проблем Укрзалізниці показав, що задоволеними місцем роботи, рівнем оплати праці, умовами праці є не більше 10% опитаних працівників. Середній вік працівника близький до 50 років. Основним стримуючим фактором є бажання «допрацювати до пенсії» та наявність соцпакету, доплат за стаж. Для молодих спеціалістів характерна висока плинність кадрів, і основними причинами опитані називають не високі заробітні плати і не можливість отримання житла. Безумовно, названа ситуація характерна для тих відділень Укрзалізниці, які знаходяться у великих містах: Київ, Одеса тощо. Крім того, має місце високий рівень недовіри працівників підприємства його адміністрації, зокрема бухгалтерії, в сфері нарахування і виплати заробітної плати працівникам. Це доводить актуальність досліджень з організації контролю процесів нарахування та виплати заробітної плати. Проблемам контролю розрахунків з оплати праці приділено увагу такими вченими як Мурашко В.М., Бутинцем Ф.Ф., Ткаченко Н.М. та іншими.

Вивчення теоретико-методичних та нормативних засад організації контролю процесів нарахування і виплати заробітної плати працівникам підприємств показало, що економічна категорія «заробітна плата» є складною. І її зміст набуває особливих характеристик в залежності від цілей її дослідження. Більшість науковців, притримуючись визначення нормативних документів чинного законодавства, визначають заробітну плату як *оплату, обчислену, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу*. Але, як соціально-економічна категорія, заробітна плата є *основною формою доходів економічно-активного населення, елементом витрат на виробництво, регулятором ринку праці та чинником формування платоспроможного попиту*. Вона виконує

одночасно ряд функцій: соціальну, мотивуючу, регулюючу, відповідальну та ін. На сьогоднішній день заробітна плата є вагомим інструментом впливу на працездатність та відданість персоналу підприємства. Відтак, належна організація процесів нарахування і виплати заробітної плати на підприємстві є запорукою надійного функціонування підприємством. Узагальнення теоретико-методичних та нормативних засад організації процесів нарахування і виплати заробітної плати на підприємстві показав наступне:

Основою організації системи оплати праці є вибір форми і системи оплати праці. Розрізняють відрядну та погодинну форми, які дозволяють обрати відповідну відрядну або погодинну систему оплати праці. Залежно від системи оплати праці та врегульованих взаємовідносин підприємства з працюючими застосовуються різні первинні документи, якими оформляються затрати праці і згідно з якими *нараховується заробітна плата працюючим*. Підставою для нарахування заробітної плати при *погодинній оплаті* служить табель обліку робочого часу, який є іменним списком працюючих, до якого щоденно записуються дані про відпрацьований час у годинах, а при неявках – причини. Підставою для нарахування заробітної плати робітникам *у разі відрядної оплати* є різні документи: наряди, маршрутні листи тощо. Наряди використовуються в індивідуальних і дрібносерійних виробництвах, будівництві, на ремонтному та інших виробництвах із нестабільним характером праці. Бувають вони індивідуальні і бригадні, разові і нагромаджуючі. Маршрутні листи використовуються для оформлення затрат праці на поточних виробництвах. Рапорти або відомості виробітку використовуються в масових виробництвах з одноманітним характером праці. У разі відхилень від нормальних умов праці складаються доплатні листки або відомості на доплату. Дані первинного обліку затрат праці є інформаційно-обліковим забезпеченням процесів бухгалтерського обліку нарахування і виплати заробітної плати. Нарахування заробітної плати здійснюється на підставі відповідних первинних та групових документів. До їх складу можна віднести платіжні відомості, лікарняні, рапорти тощо. В роботі представлена технологічна схема нарахування і виплати заробітної плати та схема її документообігу. Відтак, процес організації контролю повинен передбачати досконале ознайомлення із змістом вказаних документів та їх взаємозв'язок із іншими обліковими документами фінансово-господарської діяльності підприємства. Вивчення методичних підходів до організації контролю процесів нарахування і виплати заробітної плати дозволив визначити перелік фактографічної інформації, що використовується в ході контролю. За умови опрацювання вказаного переліку на прикладі об'єкту дипломного проектування він може бути вагомим інструментом інформаційно-облікового забезпечення процесів контролю нарахування і виплати заробітної плати. Контроль процесів нарахування і виплати заробітної плати можна організовувати за такими методичними підходами централізованого контролю як внутрішній аудит, внутрішній контроль і ревізія. Як функція управління контролю нарахування і виплати заробітної плати входить до обов'язків бухгалтера з обліку заробітної плати. В ході теоретичного узагальнення існуючих підходів до організації визначена модель організації контролю і ревізії операцій щодо оплати праці. І за умови її опрацювання вона може бути використана для цілей організації контролю процесів нарахування і виплати заробітної плати працівникам підприємств Одеської залізниці. Така методика внутрішнього контролю виплат працівникам надасть змогу вдосконалити контрольні процедури за підконтрольними об'єктами, описати алгоритмічну модель дій суб'єктів контролю, що оптимізує витрати їх часу та удосконалить контрольний процес в цілому. Вона передбачає проведення контролального заходу у декілька етапів: підготовчий, технологічний і заключний. Її обліково-інформаційним забезпеченням є дані первинного, бухгалтерського і управлінського обліку нарахування і виплат заробітної плати, колективний договір підприємства, посадові інструкції працівників, положення

про відділи та структурні підрозділи Одеської залізниці та інші внутрішні документи підприємства організаційно-розворотного характеру. Найбільш важливим джерелом обліково-інформаційного забезпечення є результати попередніх контролів та інформація про перевірки усунення виявлених порушень. Основним завданням такого внутрішнього контролю є не тільки виявлення відхилень та контроль їх недопущення у майбутньому, а і формування інформаційно-аналітичного забезпечення для внутрішніх аудитів Укрзалізниці, які є обов'язковими. Відтак, за умови узгодженості форм представлення результатів внутрішнього контролю процесів нарахування і виплат заробітної плати працівникам підприємств одеської залізниці із формами документів процесів внутрішнього аудиту Укрзалізниці, в ході провадження останніх суттєво скоротиться час на збір та обробку аудиторських доказів.

Ющенко С.М., к.е.н., доц. Свінарьова Г.Б.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА В РОЗРІЗІ ЦЕНТРІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Організація обліку на засадах бюджетування за центрами відповідальності є досить актуальною проблемою в сучасних умовах господарювання підприємств. Формування системи обліку за центрами відповідальності без здійснення управлінського контролю над основними показниками діяльності центрів фінансової відповідальності не дозволить здійснювати повноцінне та ефективне управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети ми пропонуємо сформувати систему контролю і аналізу на засадах бюджетування в розрізі центрів фінансової відповідальності. Для виділення центрів фінансової відповідальності необхідно розробити фінансову структуру підприємства, яка буде включати центр доходів і центр витрат.

Центр доходів підприємства буде контролювати обсяги продажу продукції, що випускається, а також надходження коштів від її продажу. У сферу відповідальності центру витрат входить контроль над формуванням виробничої собівартості, адміністративних витрат, собівартістю реалізованої продукції та інших витрат підприємства (табл. 1).

Контроль над показниками всіх сформованих доходів і витратних бюджетів доцільно здійснювати щомісячно на підставі план-факт аналізу. За допомогою цього аналізу будуть виявлятися позитивні та негативні відхилення по кожній статті певного бюджету. У системі контролю та аналізу передбачається детальний аналіз негативних відхилень визначених показників. Із цією метою всі негативні відхилення повинні будуть пройти фільтрацію для виявлення значності або незначності цих відхилень. Незначні відхилення надалі не розглядаються в системі контролю, тому що неможливо добитися 100% виконання бюджетних показників. А значні відхилення повинні пройти детальний аналіз для виявлення причин, які спричинили ці відхилення. Для цього за певною методикою проводиться аналіз відхилень доходів і аналіз відхилення витрат підприємства. Аналізуються причини виявлених відхилень і ухвалюються управлінські рішення, які припускають або коректування сформованих бюджетів, або внесення змін у діяльність підприємства для досягнення бюджетних значень показників.